

ТАҚРИЗИ

муқарризи расмӣ ба диссертатсияи Қаландарбекова Бунавша Худоёрбековна дар мавзӯи «Назарияи бозихои миллӣ дар доираи концепсияи дарси тарбияи ҷисмонӣ барои хонандагони синфҳои болоӣ дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ», ки барои дарёфти дараҷаи доктори илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот пешниҳод шудааст.

Мубоқиқати диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ. Кори диссертатсионии Қаландарбекова Бунавша Худоёрбековна ва муҳтавои он ба шиносномаи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот, аз ҷумла ба банди 3 – Антропологияи педагогӣ (концепсияи тарбия, таълим ва иҷтимоисозии шахс тавассути таълим; низомҳои/шароитҳои рушди шахс дар ҷараёни таълим, тарбия, омӯзиш;), банди 5 – Назария ва концепсияҳои тарбия (омилҳои иҷтимоӣ-фарҳангии тарбия; шаклҳо, принципҳои тарбияи кӯдак дар марҳилаҳои гуногуни ба камол расидани ӯ; асосҳои арзишии ташаккули раванди таълим, низомҳои педагогии тарбия) мувофиқ мебошад.

Мубрами мавзӯи диссертатсия.

Дар замони муосир, ки ҷаҳонишавӣ ва ҳамгироии фарҳангҳо бо суръат идома дорад, масъалаи ҳифз ва рушди мероси миллии халқҳо, аз ҷумла бозихои миллӣ, аҳамияти махсус пайдо мекунад. Таҳқиқоти Қаландарбекова Бунавша Худоёрбековна дар ин самт, ки ба баррасии нақши бозихои миллӣ дар тарбияи ҷавонон бахшида шудааст, хеле саривақтӣ ва муҳим арзёбӣ мегардад.

Бозихои миллӣ, ҳамчун як ҷузъи муҳими фарҳанги ҳар як миллат, на танҳо василаи фароғатӣ, балки инчунин воситаи муҳими тарбиявӣ ба шумор мераванд. Онҳо дорои арзишҳои ахлоқӣ, эстетикӣ ва ҷисмонӣ буда, аз насл ба насл интиқол меёбанд. Дар шароити имрӯза, ки ҷавонон бештар ба фароғатҳои ғайрифайзоли ва бозихои компютерӣ майлдоранд, ҷорӣ намудани бозихои миллӣ дар раванди таълим, аз ҷумла дар дарсҳои тарбияи ҷисмонӣ, метавонад ҳамчун як механизми муассир барои ҷалби онҳо ба варзиш ва тарзи ҳаёти солим хизмат кунад.

Мубрами мавзӯи таҳқиқоти Қаландарбекова Бунавша Худоёрбековнаро бо ҷанбаҳои зерин асоснок кардан мумкин аст:

1. Ҳифз ва эҳёи мероси фарҳангӣ: Бозихои миллӣ як қисми ганҷинаи фарҳангии миллати тоҷик ба шумор мераванд. Таҳқиқ ва омӯзиши онҳо имкон медиҳад, ки ин мерос барои наслҳои оянда ҳифз ва эҳё карда

шавад. Инчунин, тарғиби бозиҳои миллӣ дар мактабҳо ва дигар муассисаҳои таълимӣ метавонад шавқи ҷавононро ба фарҳанги миллӣ бедор созад.

2. Тарбияи ҷисмонӣ ва мустаҳкамсозии саломатӣ: Бозиҳои миллӣ аксар вақт ҳаракатҳои ҷисмонии гуногунро дар бар мегиранд, ки барои рушди мушакҳо, устухонҳо ва системаи дилу рағҳо муфид мебошанд. Иштирок дар ин бозиҳо метавонад ба беҳтар шудани саломатии ҷавонон, пешгирии бемориҳо ва мустаҳкам гардонидани иммунитети онҳо мусоидат намояд.

3. Тарбияи маънавӣ ва ахлоқӣ: Бозиҳои миллӣ на танҳо ба рушди ҷисмонӣ мусоидат мекунанд, балки инчунин хислатҳои муҳими инсонӣ, аз қабيلي ҳамкорӣ, рақобат, эҳтиром нисбат ба рақиб, адолат, далерӣ ва ғайраро дар ҷавонон ташаккул медиҳанд. Онҳо ба ҷавонон меомӯзанд, ки дар гурӯҳ кор кунанд, ба қадри якдигар бирасанд ва барои ноил шудан ба ҳадафҳои муштарак кӯшиш намоянд.

4. Муттаҳидсозии миллӣ ва таҳкими ҳувияти миллӣ: Иштирок дар бозиҳои миллӣ метавонад эҳсоси ваҳдат ва ягонагии миллиро дар байни ҷавонон тақвият бахшад. Онҳо бо омӯختани бозиҳои миллӣ бо фарҳанги худ бештар ошно шуда, ба он эҳтиром мегузоранд ва худро ҳамчун як ҷузъи ҷомеаи миллии худ эҳсос мекунанд. Ин омил дар шароити имрӯза, ки тамоюлҳои гуногуни ифротгарой ва бегонапарастӣ дар ҷаҳон вучуд доранд, аҳамияти махсус пайдо мекунад.

5. Мутобиқат ба талаботи замони муосир: Ҷорӣ намудани бозиҳои миллӣ дар дарсҳои тарбияи ҷисмонӣ метавонад як роҳи муассири мутобиқ кардани барномаҳои таълимӣ ба талаботи ҷавонони имрӯза бошад. Инчунин, он метавонад барои ҷалби бештари ҷавонон ба варзиш ва тарзи ҳаёти солим мусоидат намуда, ба ин васила, сатҳи саломатии ҷомеаро баланд бардорад.

Ғайр аз ин, таҳқиқоти илмӣ дар мавзӯи бозиҳои миллии тоҷикӣ имконият медиҳад, ки ин зухуроти фарҳангӣ аз нигоҳи илмӣ омӯхта шуда, хусусиятҳо, нақш ва аҳамияти онҳо дар ҳаёти ҷомеа муайян карда шаванд. Ин гуна таҳқиқотҳо метавонанд барои таҳияи маводҳои таълимӣ, китобҳои дарсӣ ва дастурҳои методӣ оид ба бозиҳои миллӣ истифода шаванд. Ҳамчунин, натиҷаҳои таҳқиқот метавонанд дар конференсҳо, семинарҳо ва дигар чорабиниҳои илмӣ муаррифӣ гардида,

ба васеъ паҳн шудани донишҳо дар бораи бозиҳои миллӣ мусоидат намоянд.

Бозиҳои миллӣ, ҳамчун як қисми муҳими фарҳанги халқи тоҷик, сазовори он аст, ки дар сатҳи давлатӣ дастгирӣ ва тарғиб карда шаванд. Ин дастгирӣ метавонад дар шакли баргузории мусобиқаҳо, фестивалҳо ва намоишҳои бозиҳои миллӣ, инчунин дар таъмини муассисаҳои таълимӣ бо маводҳои зарурӣ барои омӯзиши ин бозиҳо зоҳир гардад. Ҳамчунин, зарур аст, ки барои таҳия ва татбиқи барномаҳои махсус оид ба рушди бозиҳои миллӣ, ки ба ҷалби ҷавонон ба ин фаъолиятҳо нигаронида шудаанд, шароит муҳайё карда шавад.

Дар шароити ҷаҳонишавӣ, ки фарҳангҳо бо ҳам омезиш меёбанд, ҳифзи фарҳанги миллӣ, аз ҷумла бозиҳои миллӣ, аҳамияти бештар пайдо мекунад. Ин бозиҳо на танҳо василаи фароғатӣ, балки воситаи муҳими тарбияи насли наврас, таҳкими ҳувияти миллӣ ва муттаҳидсозии ҷомеа мебошанд. Аз ин рӯ, таваҷҷуҳ ба омӯзиш, тарғиб ва рушди бозиҳои миллӣ бояд яке аз самтҳои афзалиятноки сиёсати фарҳангии давлат бошад.

Хулоса, таҳқиқоти илмӣ дар мавзуи бозиҳои миллии тоҷикӣ на танҳо барои рушди соҳаи педагогика ва фарҳанг, балки инчунин барои тарбияи насли наврас, таҳкими ҳувияти миллӣ ва муттаҳидсозии ҷомеа аҳамияти калон дорад. Таҳқиқоти Қаландарбекова Бунавша Худоёрбековна дар ин самт як саҳми арзишманд ба ганҷинаи илмии кишвар буда, метавонад барои таҳияи барномаҳои таълимии муассир ва тарғиби бозиҳои миллӣ дар ҷомеа истифода шавад.

Дараҷаи наwgонии натиҷаҳои дар диссертатсия бадастомада ва нуктаҳои илмие, ки барои ҳимоя пешниҳод мешаванд.

Диссертатсия сатҳи мушаххаси навоварино дар бар мегирад, ки дар таҳлили мафҳумҳои асосӣ, таҳияи моделҳо ва усулҳои нав, инчунин дар татбиқи натиҷаҳои таҳқиқот дар амалияи таълимӣ ва тарбиявӣ инъикос меёбад. Пешниҳоди нуктаҳои илмӣ барои ҳимоя имкон медиҳад, ки аҳамияти назариявӣ ва амалии кор таъкид гардад ва самтҳои минбаъдаи таҳқиқот муайян карда шаванд.

Дар кори илмӣ масъалаҳои муҳими вобаста ба роҳҳои самараноки ташаккули тарзи ҳаёти солим тавассути бозиҳои миллӣ дар байни хонандагони синфҳои болоӣ мавриди баррасӣ қарор гирифтаанд. Таҳқиқот на танҳо ба таҳлили ҳолати кунунии масъала, балки ба ошкор намудани захираҳои мавҷуда ва эҷоди усулҳои нави таъсир равона карда

шудааст. Ин имкон медиҳад, ки раванди таълим дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ такмил дода шавад.

Арзиши илмӣ таҳқиқот дар он аст, ки он барои рушди назария ва амалияи тарбияи ҷисмонӣ дар мактабҳо сахм мегузорад. Таҳия ва татбиқи бозиҳои миллӣ дар раванди таълим метавонад ба беҳтар шудани сифати таълим ва ташаккули тарзи ҳаёти солим мусоидат кунад. Ин дар навбати худ, ба саломатӣ ва некӯаҳволии хонандагон таъсири мусбат мерасонад.

Ҳамзамон, пешниҳоди нуктаҳои илмӣ барои ҳимоя шаҳодат медиҳад, ки таҳқиқот дорои потенциали амалӣ мебошад ва метавонад дар амалияи таълимӣ васеъ истифода шавад. Таҳияи тавсияҳо ва пешниҳодҳои мушаххас барои истифодаи бозиҳои миллӣ дар раванди таълим метавонад барои омӯзгорон ва мураббӣён дар фаъолияти ҳаррӯзаи онҳо кӯмаки арзанда расонад.

Дар маҷмӯъ, кори диссертатсионӣ як таҳқиқоти мукамал ва асоснок буда, аҳамияти илмӣ ва амалии мавзӯи таҳқиқотро нишон медиҳад. Натиҷаҳои ба даст овардашуда метавонанд барои таҳияи стратегияҳои муассир дар самти тарбияи насли наврас ва ташаккули тарзи ҳаёти солим замина фароҳам оранд.

Асоснокӣ ва этимоднокии хулосаҳо ва тавсияҳои дар диссертатсия зикршуда.

Дар диссертатсияи Қаландарбекова Бунавша Худоёрбековна масъалаҳои муҳими назариявӣ ва амалии истифодаи бозиҳои миллии тоҷикӣ дар раванди таълими тарбияи ҷисмонӣ мавриди баррасӣ қарор гирифта, роҳҳои самаранокӣ такмили он дар шароити муосир нишон дода шудаанд. Муаллиф дар асоси таҳлили амиқи адабиёти илмӣ-методӣ ва таҷрибаи пешқадами омӯзгорон, инчунин бо истифода аз усулҳои муосири таҳқиқот ба хулосае омадааст, ки бозиҳои миллӣ имкониятҳои фарох барои рушди ҳамаҷонибаи ҷисмӣ ва маънавии насли наврас доранд.

Таваҷҷуҳи махсус дар диссертатсия ба муайян намудани ҷой ва нақши бозиҳои миллӣ дар барномаҳои таълимии тарбияи ҷисмонӣ дода шудааст. Қаландарбекова Б.Х. пешниҳод менамояд, ки бозиҳои миллӣ на танҳо ҳамчун унсури фароғатӣ, балки ҳамчун воситаи муҳими педагогӣ дар самти тарбияи ҷисмонӣ истифода шаванд. Дар ин замина, муаллиф усулҳои мушаххаси интиҳоб, тасниф ва истифодаи бозиҳои миллиро дар дарсҳои тарбияи ҷисмонӣ ва машғулиятҳои беруназсинфӣ пешниҳод менамояд.

Арзиши амалии диссертатсия дар он зухур меёбад, ки тавсияҳои пешниҳодшуда метавонанд дар амалияи таълимии мактабҳои миёна ва дигар муассисаҳои таълимӣ татбиқ карда шаванд. Муаллиф бар он назар аст, ки истифодаи бозиҳои миллӣ на танҳо ба баланд бардоштани шавқу ҳаваси хонандагон ба дарсҳои тарбияи ҷисмонӣ мусоидат мекунад, балки инчунин ба ташаккули ҳисси ватандӯстӣ, эҳтиром ба анъанаҳои миллӣ ва тарзи ҳаёти солим мусоидат менамояд.

Мавзуи диссертатсия ба талаботи замон мутобиқ аст, зеро дар шароити ҷаҳонишавӣ ва таъсири фарҳангҳои бегона, ҳифзи арзишҳои миллӣ ва рушди худшиносии миллӣ аҳамияти хоса пайдо мекунад. Истифодаи бозиҳои миллӣ дар таълими тарбияи ҷисмонӣ метавонад ба ташаккули шахсияти комил ва ватандӯст мусоидат намояд.

Бозиҳои миллӣ, ки мероси гаронбаҳои ниёгон мебошанд, дар худ таърихи халқ, анъанаҳо ва хусусиятҳои фарҳангии онро таҷассум мекунанд. Онҳо насли наврасро бо гузашта пайваста, ҳисси ифтихор аз миллат ва арҷгузорӣ ба арзишҳои миллиро дар онҳо бедор месозанд. Истифодаи бозиҳои миллӣ дар раванди таълим имкон медиҳад, ки ҷавонон бо тарзи шавқовар ва ҷолиб бо фарҳанги миллии худ ошно гарданд ва дар ташаккули ҷаҳонбинии онҳо нақши муҳим гузорад.

Дар замони муосир, ки технологияҳои иттилоотӣ ба ҳаёти инсон ворид шудаанд, бозиҳои миллӣ метавонанд алтернативаи хубе ба бозиҳои компютерӣ ва фароғатҳои дигари ғайримиллӣ гарданд. Онҳо на танҳо ба рушди ҷисмонии кӯдакон ва наврасон мусоидат мекунанд, балки инчунин ахлоқи онҳоро тарбия намуда, ҳисси ҳамкорӣ, рафоқат ва эҳтиром ба калонсолонро дар онҳо ташаккул медиҳанд.

Илова бар ин, бозиҳои миллӣ воситаи муҳими тарғиби тарзи ҳаёти солим ба ҳисоб мераванд. Иштирок дар ин бозиҳо ҳаракати ҷабҳдор, устуворӣ ва малакаҳои гуногуни ҷисмониро талаб мекунад, ки барои саломатии ҷисм ва рӯҳияи инсон ҳеле муфид мебошанд. Инчунин, бозиҳои миллӣ метавонанд ҳамчун унсури муҳими сайёҳӣ истифода шаванд, ки ба ҷалби сайёҳон ва муаррифии фарҳанги миллии кишвар мусоидат мекунад.

Ҳамин тариқ, мавзуи диссертатсия дар бораи истифодаи бозиҳои миллӣ дар таълими тарбияи ҷисмонӣ на танҳо аҳамияти илмӣ, балки амалӣ низ дорад. Таҳқиқи ин мавзӯ метавонад ба таҳияи барномаҳои таълимии муассир ва усулҳои нави таълим оварда расонад, ки ба ташаккули шахсияти комил ва ватандӯсти насли наврас мусоидат мекунанд. Инчунин, омӯзиши амиқи ин мавзӯ имкон медиҳад, ки нақши

бозиҳои миллиро дар ҳифзи арзишҳои милли ва рушди худшиносии милли дар шароити ҷаҳонишавӣ муайян намуд.

Муаллиф дар таҳқиқи масъала саҳми шахсии худро гузоштааст. Ӯ на танҳо таҳлили васеи адабиёти илмӣ анҷом додааст, балки таҷрибаи шахсии худро дар татбиқи бозиҳои милли дар раванди таълим истифода бурда, натиҷаҳои мушаххасро нишон додааст. Ин саҳми шахсии муаллиф ба диссертатсия арзиши иловагӣ мебахшад.

Хулоса, бо дарназардошти таҳлили мазмунии маводи илмӣ ва натиҷаҳои таҳқиқот, метавон хулоса кард, ки хулосаҳо ва тавсияҳои пешниҳоднамудаи Қаландарбекова Бунавша Худоёрбековна асоснок, боэътимод ва дорои арзиши амалӣ мебошанд. Онҳо ба таҳлили мукаммали адабиёти илмӣ, таҳқиқоти эмпирикӣ ва коркарди маълумоти таҳлилшуда така намуда, заминаи устувор барои такмил ва рушди равандҳои таълими тарбияи ҷисмонӣ дар муассисаҳои таҳсилоти умумӣ фароҳам месозанд. Диссертатсия саҳми назаррас дар густариши илмҳои педагогӣ дошта, бо тавсияҳои амалӣ ҷиҳати беҳсозии таҷрибаи таълимӣ фарқ мекунад.

Ҳаҷм ва сохтори диссертатсия.

Диссертатсияи Қаландарбекова Бунавша Худоёрбековна оид ба «Назарияи бозиҳои милли дар доираи концепсияи дарси тарбияи ҷисмонӣ барои хонандагони синфҳои болоӣ» дар ҳаҷми 343 саҳифа таҳия шуда, сохтори мукаммали илмӣ дорад: муқаддима, панҷ боб, хулоса, рӯйхати адабиёт ва замимаҳо.

Муқаддима мубрамияти мавзӯро бо таъкид ба аҳамияти варзиш, тарзи ҳаёти солим, ва таъсири муқобили бозиҳои милли ба таҳдидҳои расонаҳои интернетӣ асоснок мекунад. Он инчунин нишон медиҳад, ки кор соҳаҳои педагогика, этика, сотсиология ва худшиносиро фаро гирифта, ба барномаҳои давлатии рушди варзиш ва маориф робитаи қавӣ дорад.

Боби якум «Назария ва таснифи бозиҳои милли дар доираи концепсияи дарси тарбияи ҷисмонӣ барои хонандагони синфҳои болоӣ дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ» заминаи назариявиро мустаҳкам намуда, нақши бозӣ дар рушди наврасон, таснифи функционалӣ ва дидактикии бозиҳо, ва таносуби истифодаи бозиҳои милли ва ғайримиллиро дар дарсҳои тарбияи ҷисмонӣ таҳлил мекунад.

Боби дуюм «Таҳлили методи ҳамкориҳои мактаб, ҷомеа ва оила дар самти амсиласозии дарси тарбияи ҷисмонӣ ва ҳавасмандгардонии хонандагони синфҳои болоӣ дар соҳаи варзиш ва бозиҳои милли» ба

таҳияи методика ва амсилаҳои дарси тарбияи ҷисмонӣ дар асоси бозиҳои миллӣ ва ҳамкориҳои мактабу оила бо таҷриба ба педагогикаи халқӣ мепардозад.

Боби сеюм «Тарбияи тарзи ҳаёти солим ва раванди иҷтимоишавӣ хонандагонии синфҳои болоӣ дар самти варзиш ва дарси тарбияи ҷисмонӣ» аҳамияти варзиш ва бозиҳои миллиро дар ташаккули тарзи ҳаёти солим, худшиносии миллӣ, ватандӯстӣ, ва ҷанбаҳои равонӣ ва ахлоқии риояи қоидаҳо, инчунин амсиласозӣ дар асоси педагогикаи халқӣ баррасӣ менамояд.

Боби чорум «Рушди равонӣ, ангеҷаҳо ва ҳавасмандсозии хонандагон тавассути бозиҳои миллӣ ба варзиш» таъсири бозиҳои миллиро ба рушди равонӣ ва физиологӣ, ангеҷаҳои варзишгарони наврас, ва роҳҳои ҳавасмандгардонии хонандагон ба дарси тарбияи ҷисмонӣ тавассути бозиҳои миллиро таҳлил мекунад.

Боби панҷум «Таҳлили ғоявӣ ва амсиласозии дарсҳои тарбияи ҷисмонӣ бо истифода аз бозиҳои миллӣ» ба ҷанбаҳои ҳувиятӣ ва ғоявии бозиҳои миллӣ, натиҷаҳои методӣ ва тарбиявии онҳо ҳамчун арзиши миллӣ, ва нақши онҳоро дар иҷтимоишавӣ ва рушди фарҳанги ҷисмонӣ таваҷҷуҳ менамояд.

Дар маҷмӯъ, диссертатсия ба таври муфассал масъалаҳои муҳими ҳамкориҳои мактаб, ҷомеа ва оила, тарбияи тарзи ҳаёти солим, рушди равонӣ ва ҳавасмандгардонии хонандагон, инчунин таҳлили ғоявии дарсҳои тарбияи ҷисмонӣ бо истифода аз бозиҳои миллиро дар бар мегирад.

Аҳамияти илмӣ, амалӣ ва иҷтимоии натиҷаҳои диссертатсия бо нишон додани тавсияҳо оид ба истифодаи онҳо.

Диссертатсияи Қаландарбекова Бунавша Худоёрбековна, ки ба таҳқиқи нақши бозиҳои миллӣ дар рушди равонӣ, ангеҷаҳо ва ҳавасмандсозии хонандагон бахшида шудааст, дорои аҳамияти бузурги илмӣ, амалӣ ва иҷтимоӣ мебошад. Натиҷаҳои бадастомада на танҳо ба ғанигардонии фонди донишҳои педагогӣ мусоидат мекунанд, балки дорои арзиши татбиқӣ дар низоми маориф ва ҷомеа низ мебошанд.

Аҳамияти илмӣ диссертатсия. Диссертатсия ба ғанигардонии донишҳои мавҷуда дар бораи таъсири бозиҳои миллӣ ба рушди ҳамаҷонибаи хонандагон мусоидат мекунад. Муаллиф бо таҳлили амиқи паҳлӯҳои назариявӣ ва методологии масъала, концепсияи нави ҳамгироии унсурҳои бозиҳои миллиро дар дарси тарбияи ҷисмонӣ пешниҳод намудааст, ки ин ба рушди назарияи дидактикаи тарбияи

ҷисмонӣ саҳм мегузорад. Натиҷаҳои таҳқиқот метавонанд барои таҳияи назарияҳои нав дар соҳаи педагогикаи варзишӣ, аз ҷумла дар заминаи фарҳангӣ ва миллии Тоҷикистон, истифода шаванд. Онҳо инчунин барои гузаронидани таҳқиқоти минбаъда оид ба омӯзиши таъсири бозихои милли ба рушди шахсияти хонандагон аз дидгоҳҳои психологӣ, сотсиологӣ ва фарҳангшиносӣ заминаи мустаҳкам мегузоранд.

Аҳамияти амалии диссертатсия. Натиҷаҳои таҳқиқот метавонанд барои беҳтар кардани барномаҳои таълимии тарбияи ҷисмонӣ дар мактабҳои миёнаи умумӣ мусоидат кунанд. Маводҳои диссертатсия метавонанд ҳамчун манбаи муҳим барои таҳияи дастурҳои методӣ ва тавсияҳо оид ба истифодаи бозихои милли дар дарсҳои тарбияи ҷисмонӣ истифода шаванд.

Тавсияҳо оид ба истифодаи натиҷаҳои амалӣ:

– Омӯзгорон ва методистон: Тавсияҳои таҳиякардаи муаллиф метавонанд аз ҷониби омӯзгорони тарбияи ҷисмонӣ ва методистони соҳаи маориф барои баланд бардоштани самаранокии дарсҳо ва ҳавасмандгардонии хонандагон ба варзиш ва тарзи ҳаёти солим истифода шаванд.

– Корҳои курсӣ ва ва рисолаи хатми тахассусӣ: Натиҷаҳои таҳқиқот метавонанд дар навиштани корҳои курсӣ ва рисолаҳои хатми тахассусӣ аз рӯйи ихтисосҳои педагогӣ ва варзишӣ истифода шаванд.

– Барномаҳои тақмили ихтисос: Маводи диссертатсияро метавон дар барномаҳои тақмили ихтисоси омӯзгорони тарбияи ҷисмонӣ ва кормандони соҳаи маориф ворид намуд, то онҳо бо усулҳои нави кор бо бозихои милли шинос шаванд.

Аҳамияти иҷтимоии диссертатсия. Диссертатсия ба ташаккули ҳувияти милли, ватандӯстӣ ва арзишҳои маънавияю ахлоқии хонандагон мусоидат мекунад. Бозихои милли на танҳо ба рушди ҷисмонӣ, балки ба таҳкими рӯҳияи ватандорӣ, эҳтиром ба мероси фарҳангӣ ва арзишҳои ахлоқӣ дар байни насли ҷавон мусоидат мекунанд.

Тавсияҳо оид ба истифодаи натиҷаҳои иҷтимоӣ:

– Мубориза бо падидаҳои номатлуб: Натиҷаҳои таҳқиқотро метавон барои пешгирии ҷинояткорӣ, нашъамандӣ ва дигар падидаҳои номатлуб дар байни наврасон ва ҷавонон истифода бурд, зеро ҷалби онҳо ба варзиш ва бозихои милли муҳити солимро фароҳам меорад.

– Тарғиби тарзи ҳаёти солим: Кор ба тарғиби тарзи ҳаёти солим ва ҷалби ҷавонон ба варзиш дар миқёси васеъ мусоидат мекунад, ки ин барои саломатии умумии ҷомеа аҳамияти бузург дорад.

– Рушди фарҳанги миллӣ: Диссертатсия ба ҳифз ва рушди бозиҳои миллӣ ҳамчун қисми ҷудонашавандаи фарҳанги Тоҷикистон мусоидат намуда, онҳоро ба насли нав интиқол медиҳад.

Ба таври умум, диссертатсияи мазкур на танҳо саҳми арзанда дар илми педагогика аст, балки инчунин дорои потенциали бузурги амалӣ ва иҷтимоӣ буда, метавонад дар ташаккули насли солим, ватанпарвар ва бофарҳанг нақши муҳим бозад.

Наشري натиҷаҳои диссертатсия дар маҷаллаҳои тақризшавандаи илмӣ.

Муаллифи диссертатсия дар ҷараёни таҳқиқоти илмӣ фаъолияти нашриявиро хеле босамар ба роҳ мондааст. Натиҷаҳои асосии кор дар 2 монография ва 30 мақолаи илмӣ инъикос ёфтаанд, ки аз инҳо 15 мақола дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшаванда, ки аз ҷониби Комиссияи Олии Аттестатсионӣ назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тавсия шудаанд, ба таъби расидаанд.

Ин шумораи назарраси нашрияҳо саҳми арзишманди муаллифро дар густариши дониши илмӣ дар мавзуи диссертатсия таъкид мекунад. Нашрияҳои мазкур дорои мазмуни мукамал, таҳлили амиқи илмӣ ва тавсияҳои амалӣ буда, татбиқшавии натиҷаҳои таҳқиқотро дар фаъолияти назариявӣ амалӣ таъмин менамоянд.

Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссия.

Тарзи барасмиятдарории диссертатсияи мазкур ба ҳамаи талаботи Комиссияи Олии Аттестатсионӣ пурра ҷавобгӯ аст. Диссертатсия ва автореферати доктараб мутобиқи Дастурамал оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсияҳо барои дарёфти дараҷаҳои илмӣ, аз ҷумла доктор ва номзади илм, таҳия шудаанд.

Автореферат мухтасар асосии диссертатсияро ба таври мухтасар ва возеҳ инъикос намуда, дар бораи моҳият ва натиҷаҳои таҳқиқот тасаввуроти равшан медиҳад.

Натиҷаҳои пажӯҳиш, эътимоднокии онҳо, хулосаҳо ва тавсияҳо аз ҷиҳати илмӣ ва методӣ асоснок буда, бо пешниҳодҳои назариявӣ амалӣ, мисолҳо ва ҷадвалҳо ба андозаи кофӣ таъмин гардидаанд.

Матни диссертатсия бо забони раван ва услуби адабии тоҷикӣ таҳия шуда, сохтор, пайдарпаии мантиқӣ ва робитаи дохилии қисматҳо пурра риоя гардидааст. Хулосаҳои возеҳ ва мушаххас дар поёни ҳар боб ва дар охири рисола оварда шудаанд.

Эродҳо ба таҳқиқоти диссертатсионӣ.

Дар ҳоле ки рисолаи мазкур дар умум як кори муваффақ ба ҳисоб

меравад ва саҳми арзандае дар соҳаи таҳқиқоти мавриди назар мегузорад, баъзе ҷанбаҳои ҳастанд, ки бо такмил додани онҳо метавон сифати онро боз ҳам баланд бардошт. Ин нуктаҳо ба ҳеҷ ваҷҳ аҳамияти дастовардҳои рисолаҳо коҳиш намедиханд, балки ҳадафи онҳо пешниҳоди роҳҳо барои сайқал додани кори илмӣ ва расидан ба сатҳи боз ҳам баланди мукаммалӣ мебошад:

1. Яке аз камбудии қобили зикр дар диссертатсия набуди истифодаи кофии воситаҳои визуалӣ, аз ҷумла ҷадвалҳо ва диаграммаҳо, мебошад. Дар шароити муосири таҳқиқоти илмӣ, истифодаи чунин роҳҳои фаҳмиши маълумоти оморӣ ва таҳлили эмпириро осон мекунад.

2. Дар таҳлили натиҷаҳо имкони амиқтар кардани тафсирҳо вуҷуд дорад. Ҷустуҷӯи робитаҳои эҳтимоли бо дигар таҳқиқотҳо, баррасии оқибатҳои назариявӣ ва амалии натиҷаҳо ва таҳлили ҳассосияти натиҷаҳо нисбат ба тағйирёбииҳои гуногун метавонад арзиши илмӣ корро афзояд. Инчунин, зикри маҳдудиятҳои таҳқиқот ва пешниҳоди роҳҳо барои таҳқиқоти минбаъда дар ин самт метавонад самтҳои нави таҳқиқотиро муайян созад.

3. Ислоҳи хатоҳои имлоӣ ва техникӣ як қадами муҳим дар раванди такмили сифати корҳои илмӣ ба шумор меравад. Аз ин рӯ, тавсия мешавад, ки муаллиф баъзе ғалатҳои имлоӣ ва техникиро ислоҳ намояд.

Хулосаи ҷамъбасти.

Қаландарбекова Бунавша Худоёрбековна таҳқиқоти арзишмандро дар бораи нақши бозии милли дар рушди ҳамаҷонибаи хонандагони синфҳои болоӣ пешниҳод менамояд. Таҳқиқот масъалаҳои муҳими ҳамкории мактаб, ҷомеа, оила, тарбияи ҷисмонӣ, тарзи ҳаёти солим, рушди равонӣ, ҳавасмандсозӣ ва таҳлили ғоявии дарсҳои тарбияи ҷисмониро бо истифода аз бозии милли фаро мегирад.

Таҳлилҳои муаллиф (ҳам назариявӣ ва ҳам амалӣ) нақши бозии миллиро ҳамчун воситаи муҳими тарбияи ҷисмонӣ, рушди шахсият ва ташаккули арзишҳои миллии хонандагон нишон медиҳад. Натиҷаҳои таҳқиқот барои беҳтар кардани барномаҳои таълимӣ, таҳияи дастурҳои методӣ ва баланд бардоштани ҳавасмандии хонандагон ба варзиш мусоидат мекунад.

Диссертатсия аҳамияти илмӣ, амалӣ ва иҷтимоии назаррас дорад ва барои мутахассисон, омӯзгорон ва кормандони маориф муфид аст.

Диссертатсияи Қаландарбекова Бунавша Худоёрбековна дар мавзӯи «Назарияи бозии милли дар доираи концепсияи дарси тарбияи ҷисмонӣ барои хонандагони синфҳои болоӣ дар муассисаҳои таҳсилоти

миёнаи умумӣ» ба талаботи Низомнома ҷавобгӯ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои педагогӣ мебошад.

Диссертатсияи Қаландарбекова Бунавша Худоёрбековна, ки дар мавзӯи «Назарияи бозихҳои миллӣ дар доираи концепсияи дарси тарбияи ҷисмонӣ барои хонандагони синфҳои болоӣ дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ», ки барои Ҳимоя ва дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01 - Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ) пешниҳод шудааст, ба талаботи Низомнома оид ба Шурои диссертатсионӣ ва Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 ва бо тағйироту иловаҳо аз 26.06.2023, №295 тасдиқ шудаанд, ҷавобгӯ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ) мебошад.

Муқарризи расмӣ:

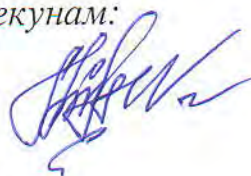
Доктори илмҳои педагогӣ,
профессори кафедраи педагогикаи
Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи
Носири Хусрав:

 Абдурахимзода Қ.С.

Имзои Қ.С. Абдурахимзодаро тасдиқ мекунам:

Сардори ШК ва КМ-и МДТ
«ДДБ ба номи Носири Хусрав»

Исозода Т.И.

Суроға: 735140, ш. Бохтар, кӯч. Айни 67;
тел: 8(3222) 2-54-81, 2-22-53;
почтаи электронӣ: bgu-1978@mail.ru;
сомона: www.btsu.tj.

« 4 » август 2025 с.